

რევაზ ინანიშვილის ერთი მინიატურის გამო

კოჭლოშვილი ნინო

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

DOI: <https://doi.org/10.52340/tuw.2022.16>

აბსტრაქტი. „ლიტერატურა ახალ რეალობას უნდა ქმნიდეს, თანაც ისეთს, რაც ადამიანებს ცოტაოდენ შვებას მოუტანს“ – რეზო ინანიშვილის ეს სიტყვები თავად მწერლის ლიტერატურულ მემკვიდრეობას ახასიათებს.

ამა სოფლის მკვიდრთა შორის სიყვარულის სიცოტავე აიძულებდა რეზო ინანიშვილს ეწერა სულიერებაზე, სიყვარულზე, სათნოებაზე, თანადგომაზე, ურთიერთგატანაზე, მარტოობით გამოწვეულ სევდასა თუ უიმედო იმედზე, შეექმნა თვითმყოფადი, თავისთავადი ნაწარმოებები, როგორც აკაკი ბაქრაძე იტყოდა „სულის პური“, ადამიანთათვის შვების მომგვრელი.

რეზო ინანიშვილის მინიატურებში, ერთი შეხედვით, უმნიშვნელო, ჩვეულებრივ ამბები, სხვადასხვა ზოგადსაკაცობრიო პრობლემის ამსახველი, გადმოცემულია მაღალმხატვრული ოსტატობით, მცირე პროზისთვის დამახასიათებელი მკაცრი არქიტექტონიკით, თხრობის ლაკონურობითა და ნიშანდობლივი მოულოდნელი დასასრულით, რაც კიდევ უფრო განსაკუთრებულ შთაბეჭდილებას ახდენს მკითხველზე და უამრავ საფიქრალს აღძრავს.

რეზო ინანიშვილმა მინიატურაში „დედები“ უდიდესი ადამიანური თანაგრძნობით დაგვიხატა სვეგამწარებული, მარტოდდარჩენილი დედის ტრაგიკულ სახე, უიმედო იმედით რომ ცდილობს წუთისოფლის სიმუხთლეს გაუმკლავდეს, გამონაგონით, ილუზიებით დაარწმუნოს საკუთარი თავიც და სოფლის წყაროსთან შეკრებილი ხელკოკიანი ქალებიც თავის ბედნიერ ყოფაში.

შემთხვევითი არ არის, რომ ახანო მაინცდამიანც წყაროსთან ყვება თავის უიმედო იმედზე. ის ამ გზით ცდილობს არა მარტო თავდავიწყებაში შვების პოვნას, არამედ შვილის უკვდავყოფას. წყარო ხომ ქრისტიანულ სამყაროში სიცოცხლესთან ასოცირდება, როგორც კათარზისის, წმინდა გზის გააზრებასთან და, ამასთანავე, გადარჩენის იმედთან.

რეზო ინანიშვილის მთელი ლიტერატურული მემკვიდრეობა, სევდითა და სიხარულით გაჯერებული, გვაფიქრებს რა ადამიანად ყოფნის არსსა და რაობაზე, ადამთა მოდგმის უმთავრეს დანიშნულებაზე, სიყვარულით არსებობაზე მოგვიწოდებს.

ქართული მწერლობა რომ ჰუმანიზმის ქადაგებაა ამაში გასაკვირი არც არაფერია, თუმცა რეზო ინანიშვილის მწერლოური თავისთავადობისა და

თვითმყოფადობის ერთ-ერთი უმთავრესი განმსაზღვრელი სულის ნაჟურზე ხარბად დაწაფებაა, რაც არც თუ მარტივად მიღწევადია მცირე პროზისთვის დამახასიათებელი მკაცრი კანონიკით.

საკვანძო სიტყვები: რევაზ ინანიშვილი, მცირე პროზა, მინიატურა „დედები“

„ლიტერატურა ახალ რეალობას უნდა ქმნიდეს, თანაც ისეთს, რაც ადამიანებს ცოტაოდენ შვებას მოუტანს“, – რეზო ინანიშვილის ეს სიტყვები თავად მწერლის ლიტერატურულ მემკვიდრეობას ახასიათებს.

ამა სოფლის მკვიდრთა შორის სიყვარულის სიცოტავე აიძულებდა რეზო ინანიშვილს ეწერა სულიერებაზე, სიყვარულზე, სათნოებაზე, თანადგომაზე, ურთიერთგატანაზე, მარტოობით გამოწვეულ სევდასა თუ უიმედო იმედზე, შეექმნა თვითმყოფადი, თავისთავადი ნაწარმოებები, როგორც აკაკი ბაქრაძე იტყოდა „სულის პური“, ადამიანთათვის შვების მომგვრელი, თამამად დასდგომოდა ქომაგად ქვეყნიდან ქვეყნად მოხეტიალე ზამთრისპირის ულამაზეს სევდას, ძველებური ჭიშკრის წინ გადმომდგარ, ჯოხზე დაყრდნობილ, ქუდმოხდილ, დაღეულ, დამუშიავებულ ბერიკაცს, შემადრწუნებელი ხმით რომ დასტირის ტრაგიკულად დაღუპულ ორმოცი წლის ლამაზ, ფერმკრთალ ქალს „ეგ როგორ მიდიხარ, გოგო?!“, მომიჯნავეებისგან ყველა მხრიდან უმოწყალოდ ტოტებაჭრილ ზაქარაანთ კაკალს, ქარის ხმაზე ერთ დროს რომ ზღვასავით ღელავდა და მიმოიქცეოდა, მუხის ქვეშ გაშლართულ ვეებერთელ ხევსურს, გუნდადმეკრული ქინქლები რომ შესევიან, თუთანაზე შეყვარებულ „ტყვიას“, შვილებსა და შვილიშვილებს დამალულ სალამურზე დაკვრით რომ გააოცებს, სევდით სავსე ტომრით მუხლებამდე ცხვირმიტანილ შავ დედაბერს, დედას რომ აგონებს...

რეზო ინანიშვილის მინიატურებში, ერთი შეხედვით, უმნიშვნელო, ჩვეულებრივ ამბები, სხვადასხვა ზოგადსაკაცობრიო პრობლემის ამსახველი, გადმოცემულია მაღალმხატვრული ოსტატობით, მცირე პროზისთვის დამახასიათებელი მკაცრი არქიტექტონიკით, თხრობის ლაკონურობითა და ნიშანდობლივი მოულოდნელი დასასრულით, რაც კიდევ უფრო განსაკუთრებულ შთაბეჭდილებას ახდენს მკითხველზე და უამრავ საფიქრალს აღუძრავს.

რეზო ინანიშვილის მინიატურა „დედები“ სათაურიდანვე განაწყობს მკითხველს, ერთი შეხედვით, ჩვეულებრივი, ყოფითი ამბის გასაცნობად. ნაწარმოები იწყება სოფლად ზაფხულის დილის, მინიატურისთვის დამახასიათებელი მეტად ლაკონური აღწერით:

„ზაფხულის დილაა. მზე ჯერ არ ამოსულა. სოფლის წყაროსთან ხელკოკიანი ქალები და ნახირში გასარეკი ძროხები დგანან. ძროხები გულგრილად იცოხნებიან, ქალები მილიდან ნეკის სიმსხოდ ჩამომავალ წყალს მისჩერებიან“ (1.255). თუმცა მინიატურის მთავარი პერონაჟის გარეგნობა „შუახნის ქალი – გამხდარი, გასნეულებული, შავყვითელა“, მისი და დანარჩენ პერსონაჟთა უცნაური ქმედება მკითხველს რაღაც მოულოდნელისთვის ამზადებს:

„დილა მშვიდობის, ქალებო-ო!_ იტყვის გაგრძელებით, ლოდზე დაჯდება და

მოსახვევის ბოლოებს ჩამოიშლის, თითქოს დასცხომოდეს...”

„ქალები ბედავენ და ბოლომდე ვერ გაუბედავთ მისკენ გახედვა. მილთან რომ ჩაცუცქულა და წყალს სურას უმარჯვეს, ის ჩაჰბუტბუტებს შემღვრეულ გუბეს.

– ვაი, შე საცოდავო, შენა.

აავსებ სურას, ტილოს საცობს გაუკეთებს, დაიწვენს მხარზე და მიდის ჩუმი დუდუნით:

– შენ საცოდავო, შე გამწარებულო...”

„ქალი მოსახვევს უკან გადაიწევს და შეჭაღარავებულ თმას დამჭკნარი ხელისგულებით ისწორებს საფერთქლებთან...”

„ – აავსეთ, გენაცვალეთ, თქვენ აავსეთ. მე ჯერ არ მეჩქარება. ვიჯდები აქ, დავიწვი სიციხით შინა. – ყველას უთმობს ანანო და თან ისწორებს და ისწორებს თმას შუბლთან, საფერთქლებთან, ხან საკინძესთანაც დაინიავეს ხელს...”

ქალები კი მოდიან და მიდიან. ყველა ანანოზე მოლაპარაკობს (1.255-257)“.

მინიატურაში „დედები“ მწერალმა უდიდესი ადამინური თანაგრძნობით დაგვიხატა სვეგამწარებული, მარტოდდარჩენილი დედის ტრაგიკულ სახე, უიმედო იმედით რომ ცდილობს წუთისოფლის სიმუხთლეს გაუმკლავდეს, გამონაგონით, ილუზიებით დაარწმუნოს საკუთარი თავიც და სოფლის წყაროსთან შეკრებილი ხელკოკიანი ქალებიც თავის ბედნიერ ყოფაში.

შემთხვევითი არ არის, რომ ანანო მაინცდამიანც წყაროსთან, ერთნი რომ მიდიან და მეორენი მოდიან, ყვება თავის უიმედო იმედზე. ის ამ გზით ცდილობს არა მარტო თავდავიწყებაში შვების პოვნას, არამედ შვილის უკვდავყოფას. წყარო ხომ ქრისტიანულ სამყაროში სიცოცხლესთან ასოცირდება, როგორც კათარზისის, წმინდა გზის გააზრებასთან და, ამასთანავე, გადარჩენის იმედთან.

და რადგან წყარო, ეს „ვერცხლისფერი ძაფი“ ვიზუალურად განასახიერებს სულიერ კავშირს, რომელიც ადამიანსა და უხილავ უნივერსუმს შორის არსებობს და ამ რწმენის გამოძახილად აღიქმება ნიკოლოზ ბარათაშვილს პოეტური ვდრებაც:

ცხოვრების წყაროვ,
მასვ წმინდათა წყალთაგან შენთა,
დამინთქმე მათში სალმობანი გულისა სენთა!
არა დაჰქროლონ ნავსა
ჩემსა ქართა ვნებისა,
არამედ მოეც მას სადგური მყუდროებისა!..“ (2.147-148).

უიმედო იმედის ექოდ გააზრებას გვაფიქრებინებს გამხდარი, გასწეულელებული, შავყვითელა ანანოს გამონაგონი, წყროზე მყოფს არსად რომ არ ეჩქარება, ყველაზე ბოლო რომ ავსებს წყლის ჭურჭელს და გარშემომყოფებს დაბეჯილებით არწმუნებს:

„მე სად მეჩქარება, შინ ვინა მყავს, ბიჭი იყო და გათენებისთანავე წავიდა...”

დედა ენაცვალოს. გასუქებულია, დავაჟკაცებული, ყელგავსებული. აი, ბეჭები! ხალათში არ ეტევა. ცოტა ხანიც, დედი, ცოტა ხანიც და მერე სულ შენთან ვიქნებიო. სახლს დავადგათ, წითელი ჟემტით გადავხუროთ, ეზოც კარგად შემოვლობოთო. მხრებამდე ვერცა ვწვდები, დედა ენაცვალოს იმასა. დავსვი ფეხები დავაბანინე. ბროლი, ქალო, ბროლი! მამაჩემსა ჰქონდა სწორედ ეგეთი ფეხები. ჩავუხალე

კვერცხები, ერბოში, იმისთვისა მაქვს შენახული საკუთრად. შენაო, დედო, შენ უნდა სჭამო, მე დამიდგა. თვითონ მომიტეხა პური, მე არა მშიაო. მე შენ შიმშილის ქვეყნიდან ხომ არა გგონივარ მოსულიო. ეცინებოდა, სულ თეთრი სიკეთის ვარდები გადასდიოდა სახეზე. დადის, დადის, მალმალე გადაისვამს ხელს ქოჩორზე. დარჩი მეთქი, დედა გენაცვალოს, შვილო, ჩავჭიდე ხელი. აი, მაჯები, ორ ხელს ძლივს შემოუწვდენ, ქალო! არაო, დედო, რომ არ წავიდე, არ შეიძლებაო. ეგრე კი არ არის, იქ დიდი საქმე მაბარიაო. ძალით გამაშვებინა ხელი იმ ჯიუტმა. გამაშვებინა ხელი და წავიდა სიცილ-სიცილით. ნეტავ შენს დედასო, იცოდით...“(1.256).

პირწამტვრეული სურით ხელში, წყაროსთან შეკრებილი ქალებისთვის მუდამ მშვიდობისმოსურნე ანანო გარშემომყოფთ ჭკუაზე გადასული ჰგონიათ.

მცირე პროზისთვის დამახასიათებელი მოულოდნელი დასასრული ცხადყოფს რეალობას... „ამასწინათ ექიმთან ვნახე, ქალო. ჩვენ ჭკუაზე გადამდგარი გვგონია და იცი რას ეუბნებოდა ექიმს? ძალის წამალი მომეცი, თორემ აღარ მეძინება, ბიჭს ვეღარ ვხედავ და ვიღუპებო. ტიროდა, ტიროდა, სულ თხილის სიმსხო ცრემლები ჩამოსდიოდა“ (1.257),_ ამის გამგონეთ მძიმე, უჩვეულო დუმილი ეუფლებათ, თანალმობითა და უდიდესი თანაგრძნობით რომ განაწყობთ მძიმე სულიერ მდგომარეობაში მყოფი ანანოსადმი.

ანანოსადმი გამოვლენილი საოცარი სიბრალულითა და შემწეობის უსაზღვრო სურვილით რეზო ინანიშვილი თავად გვაგონებს იმ მწერალს მწირს რომ წააგავს, ბრძოლის ველზე რომ დადის და წყლულებს უხვევს დაჭრილებს, თავისი სიმშვიდით ნუგეშს რომ უნერგავს სულატკივებულებს და ათბობთ შეციებულებთ.

რეზო ინანიშვილის მთელი ლიტერატურული მემკვიდრეობა, სევდითა და სიხარულით გაჯერებული, არა თუ გვაფიქრებს ადამიანად ყოფნის არსსა და რაობაზე, არამედ ადამთა მოდგმის უმთავრეს დანიშნულებაზე, სიყვარულით არსებობაზე მოგვიწოდებს.

ქართული მწერლობა რომ ჰუმანიზმის ქადაგებაა ამაში გასაკვირი არც არაფერია, თუმცა რეზო ინანიშვილის მწერლური თავისთავადობისა და თვითმყოფადობის ერთ-ერთ უმთავრესი განმსაზღვრელი სულის ნაჟურზე ხარბად დაწაფებაა, რაც არც თუ მარტივად მიღწევადია მცირე პროზისთვის დამახასიათებელი მკაცრი კანონიკით.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. სიმბოლოთა ილუსტრირებული ენციკლოპედია, (2007). თბილისი: ბაკამი გამომცემლობა.
2. ქართული მინიატურული პროზა, (1992). თბილისი: ლომისი გამომცემლობა;

Abstract

"Literature must create a new reality, at the same time something that will bring people a little relief," - Rezo Inanishvili's words characterize the writer's literary heritage.

The lack of love among the inhabitants of this village forced Rezo Inanishvili to write about spirituality, love, virtue, support, reciprocity, sadness caused by loneliness or hopelessness, to create original, original works, as Akaki Bakradze would say.

In Rezo Inanishvili's miniatures, seemingly insignificant, usually ordinary stories, depicting various universal problems, are conveyed with high artistic mastery, strict architecture characteristic of small prose, laconicism of narration, and a remarkable unexpected ending, which makes even more ambiguous.

Rezo Inanishvili portrayed the tragic face of a grieving, lonely mother in the miniature "Mothers" with the greatest human compassion, desperately trying to cope with the darkness of the world, to convince herself with inventions and illusions, and to be happy with the source of the village.

It is no coincidence that Anano still tells the source about his hopeless hopes. In this way he tries not only to find relief in self-forgetfulness, but also to immortalize his child. After all, the source is associated with life in Christendom as the realization of catharsis, the sacred path, and, at the same time, the hope of salvation.

Rezo Inanishvili's entire literary heritage, saturated with sadness and joy, makes us think about the essence and essence of being a human being, the main purpose of human beings, the existence of love.

It is not surprising that Georgian literature is a sermon on humanism, but Rezo Inanishvili's literary originality and originality is greedily poured on the soul, which is not easily achieved by the strict canon characteristic of small prose.

Keywords: Rezo Inanishvili, short prose, miniature "Mothers"